

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Elif Can

Havet - sista utvägen till trygghet?

En studie om statsansvar gentemot flyktingar i sjönöd

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats
Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Olena Bokareva
Termin: Vårterminen 2023

Innehållsförteckning

Summary.....	1
Sammanfattning.....	2
Förkortningar.....	3
1.INLEDNING.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Syfte och frågeställning.....	5
1.3 Avgränsning.....	6
1.4 Metod och material.....	6
1.5 Disposition.....	7
2. RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER TILL HAVS.....	8
2.1 Statens självbestämmanderätt.....	9
2.1.1 Exklusiv självbestämmanderätt.....	9
2.2 Maritima zoner.....	9
2.2.1 Inre vatten och territorialhavet.....	10
2.2.2 Angränsande zonen och exklusiva ekonomiska zonen.....	10
2.2.3 Det fria havet.....	11
2.2.3.1 Passage med flagglösa fartyg.....	12
2.3 Sjöräddning.....	13
2.3.1 SAR OCH SOLAS.....	13
2.3.1.1 SAR-konventionen.....	14
2.3.1.2 SOLAS-konventionen.....	15
2.3.2 En säker plats.....	15
2.3.2.1 Stater som inte tillgodoser en säker plats.....	16
3. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.....	18
3.1 FN och EKMR - Rätten till liv.....	18
3.1.1 Rätten till liv i sjönöd.....	19
3.2 Non-refoulement.....	19
3.2.1 Hirsi Jamaa med flera mot Italien.....	21
3.2.1.2 Push back-metoden.....	22
3.2.1.3 Pull back-metoden.....	22
4. ANALYS OCH SLUTSATS.....	23
4.1 Analys och slutsats.....	24
4.2 Avslutande reflektioner.....	26
5.KÄLLFÖRTECKNING.....	27

Summary

That states have the right to territorial sovereignty means that they have the right to decide who is allowed to enter their territory and who is not. This is an important principle of international law and it forms the basis of the state's right to control its borders and maintain national security interests. At the same time, it clashes with the principle of non-refoulement, which includes the Refugee Convention and the ECHR. Non-refoulement protects those who are in the territory of another state from being sent back to the country of origin they fled from. The state is therefore obligated to investigate their situation before a possible return, in order to maintain respect for human rights. Those who are in distress at sea must therefore be rescued from the sea to a safe place where they do not risk their lives. However, states have opposed a disembarkation, even though they can accommodate a safe place. The states can lead to an indirect acceptance of illegal immigration and follow in a sequence where more migrants want to try to cross the sea. Against this backdrop, the International Convention on the Law of the Sea has expanded the states' obligation to accept a disembarkation that assists the migrants with a safe place, but even the expansion has met with resistance and the problem of which state bears the ultimate responsibility remains. In summary, the complex situation remains where the state does not protect migrants in the best way, despite expanded international measures.

Sammanfattning

Att stater har rätt till territoriell suveränitet innebär att de har rätt att bestämma vilka som får komma in i deras territorium och vilka som inte får det. Detta är en viktig princip i internationell rätt och utgör grunden för staternas rätt att kontrollera sina gränser och upprätthålla nationella säkerhetsintressen. Samtidigt kolliderar det med principen om non-refoulement, som inkluderar flyktingkonventionen och EKMR. Non-refoulement skyddar de som befinner sig på en annan stats territorium från att bli tillbakaskickade till ursprungslandet de flytt ifrån. Staten åläggs därför en skyldighet att undersöka deras situation innan ett eventuellt återvisande, för att upprätthålla respekten för mänskliga rättigheter. De som befinner sig i sjönöd ska alltså räddas från havet till en säker plats där de inte riskerar sina liv. Dock har stater motsatt sig en avstigning, trots att de kan tillgodose en säker plats. Staterna anser att det kan medföra en indirekt acceptans av illegal invandring och resultera i en följd där fler migranter försöker ta sig över havet. Med bakgrund till detta har internationella havsrättskonventionen utvidgat staternas skyldighet att acceptera en avstigning som bistår migranterna med en säker plats, men även den utvidgningen har mött motstånd och problematiken om vilken stat som bär det yttersta ansvaret kvarstår. Sammanfattningsvis återstår den komplexa situationen där stater inte skyddar migranter på bästa sätt, trots internationellt utvidgade tillämpningar.

Förkortningar

EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
FN	Förenta nationerna
Flyktingkonventionen	Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning
ICJ	International Court of Justice
IMO	International Maritime Organization
SAR	International Convention on Maritime Search and Rescue
SOLAS	International Convention on Safety of life at Sea
UNCLOS	
UNHCR	Förenta Nationernas Havsrättskonvention The United Nations Refugee Agency

1.INLEDNING

1.1 Bakgrund

Ökningen av migranter från krigsdrabbade Mellanöstern och Afrika har ställt EU:s migrations- och säkerhetspolitik till sin spets och blivit startskottet på en kritisk hantering av flyktingströmmen. Under 2015 upptäcktes över 500 000 illegala gränsövergångar till Europa via Medelhavet.¹ Gränsövergångar av detta slag fortsätter att ske i skrivande stund² och är ett resultat av brister på legala alternativ på vägen till ett tryggare liv.

Skyddet för människor på flykt rotas till största del i tre rättsområden: området för mänskliga rättigheter, flyktingrätten och internationella havsrätten. Internationella havsrätten reglerar bland annat skyddet för migranter på havet och återger staters skyldighet att rädda alla som befinner sig i nöd, oavsett bakgrund.³ Räddningen kan innebära att bistå migranterna med förnödenheter och avstigning på en säker plats. Räddningsfartyg kan dock ha begränsade platser och resurser, varpå tyngden av att landsätta migranterna på ett tryggt och närliggande område utan dröjsmål är av väsentlig betydelse.

Ett internationellt skydd för migranterna förutsätter att man omfattas av definitionen flykting enligt konventionen angående flyktingars rättsliga ställning (vidare benämnt flyktingkonventionen).⁴ Definitionen för vem som är flykting redovisas närmare i avsnitt 3.1. Området för de grundläggande mänskliga rättigheterna såsom rätten till liv, frihet och säkerhet samt rätten till icke-diskriminering, återges även i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (vidare benämnt EKMR).⁵ Skyddet för migranter riktar sig till förbudet mot avvisning och utvisning till landet de ursprungligen flytt ifrån. Det innebär, enligt artikel 33(1)

¹ Frontex, FRAN Quarter 4 2015, s. 10.

² Organization for Migration (IOM)'s Missing Migrants Project, *Migration within the Mediterranean*, 2023-05-12).

³ Förenta Nationernas Havsrättskonvention, art. 98(1).

⁴ Förenta Nationernas konvention angående flyktingars rättsliga ställning (antogs år 1951), med tillhörande protokoll (antogs år 1967).

⁵ Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, art. 2, art.5 och art.14.

flyktingkonventionen, att stater, enligt principen om non-refoulement, är skyldiga att genomföra individuella bedömningar av varje skyddsökande. Det är för att inte återsändas till ett land där deras liv och säkerhet hotas på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning.

I uppsatsen kommer begreppen migrant och flykting användas. Termerna innefattar två distinkta grupper av personers situation, oftast när det rör människor på flykt. Migranter avser generellt personer som lämnat sina hem av en viss anledning, vare sig flytten ska vara permanent eller tillfälligt. Anledningen kan avse bland annat bättre arbetsförhållanden eller utbildning.⁶ UNHCR framför att skillnaden mellan en migrant och en flykting är att migranter har en valmöjlighet att återvända hem och få skydd av ursprungslandets regering, den valmöjligheten uteslutas oftast för flyktingar.⁷ När personen i fråga uppfyller definitionen i flyktingkonventionen kan de erhålla det internationella skyddet. Både flyktingar och migranter som flyr över havet, av olika anledningar, står oftast inför liknande omständigheter innan de når fram till fastlandet. Av den anledningen kommer begreppen flykting och migrant användas på ett likvärdigt sätt i uppsatsen.

1.2 Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte ämnar att redogöra för vilka skyldigheter stater har att rädda migranter som befinner sig i sjönöd, parallellt med de rättigheter statens territoriella suveränitet medför. För att uppnå syftet ska följande frågeställningar att besvaras:

1. Har stater en tillräcklig territoriell suveränitet över sina områden för att bestämma över illegal migration till sjöss?
2. Har migranter till sjöss ett tillräckligt starkt internationellt skydd, trots illegal flyktväg?

⁶ International Organization for Migration, Glossary on migration.

⁷ UNHCR, flykting eller migrant, 19 december 2016.

1.3 Avgränsning

Uppsatsen har fokus på de viktigaste internationella konventionerna och principerna. Med anledning av uppsatsens omfång och syfte kommer uppsatsen avgränsa sig till staternas rättigheter och skyldigheter när migranterna väl befinner sig i en nödsituation ute till sjöss. En detaljstudier om staternas nationella politik om hantering av migranterna när dem nått fastlandet kommer således inte att beröras.

Med utgångspunkt i uppsatsens syfte kommer de olika maritima zonerna för statsuveränitet kort redogöras. Detta för att få en djupare förståelse om när en stat har en faktiskt skyldighet att tillgodose migranter med räddningsoperationer. Även om det maritima området som inte nödvändigtvis berör flyktingrätten, exempelvis exklusiva ekonomiska zoner, kommer det att kort redogöras i syfte att ge läsaren en helhetsbild.

Det universella skyddet för mänskliga rättigheter återges i flera internationella konventioner och tilläggsprotokoll. Med beaktande av uppsatsens avgränsning kommer endast de konventioner, med tillhörande protokoll och artiklar, som parallellt kan kopplas till havsrätten i kapitel 2, att beröras.

1.4 Metod och material

För att undersöka staters självbestämmanderätt över sina områden, parallellt med skyldigheten att rädda människor i nöd har en rättsdogmatisk metod tillämpats. Det innebär att uppsatsen grundar sig på allmänt erkända rättskällor, rättspraxis, juridisk doktrin och rekonstruering av rättsregler.⁸ De internationella rättskällorna omfattas av det som återges i artikel 38 i ICJ-stadgan och är konventioner, allmänna principer, internationell sedvana och rättsavgöranden.⁹ Då uppsatsens ena frågeställning fokuserar på ett statsansvar gentemot de som befinner sig i sjönöd kommer fokus hamna på olika havskonventioner. Konventionerna är FN:s havsrättskonvention (UNCLOS), internationella sjöräddningskonventionen (SAR) och internationella konventionen om säkerhet för människoliv till sjöss

⁸ Kleiman, s.21.

⁹ *Stadgan för den Internationella domstolen*, artikel 38.

(SOLAS). Avseende uppsatsens andra frågeställning, som fördjupar sig i mänskliga rättigheter, kommer universellt tillämpade konventioner och principer att redovisas. Rättigheterna kommer att återges genom FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, FN:s flyktingkonvention och Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna.

Uppsatsens primära syfte utreder staters rättigheter och skyldigheter för människor i sjönöd, därefter kommer uppsatsen dessutom att analyseras utifrån ett kritiskt förhållningssätt. Ett kritiskt förhållningssätt möjliggör att belysa brister inom den internationella rätten och lokalisera områden som kräver förbättring. Uppsatsen har således, utöver en rättsdogmatisk metod, även utgått ifrån en rättsanalytisk metod för att besvara frågeställningarna. Skillnaden är bland annat att den rättsdogmatiska metoden i flera avseenden kräver att man hittat rätt svar. Den rättsanalytiska metoden breddar även utbudet av material. Uppsatsen kommer av den anledningen även att tillämpa relevanta sekundärkällor. Anledningen är att det analytiska förhållningssättet kräver olika perspektiv, utifrån ett rättsvetenskapligt sammanhang.¹⁰ Två viktiga avhandlingar som kommer beröras är skrivna av Martin Ratcovich¹¹ och Seline Trevisanut.¹²

1.5 Disposition

Det nästkommande kapitlet i uppsatsen berör det rättsliga ramverket för staters territoriella suveränitet. Det framställs en närmre redogörelse för vad det kan innebära för kuststater och deras maritima områden utifrån UNCLOS. Det är relevant att läsaren förstår strukturer för kuststaters suveränitet över sin hamn för att i nästkommande avsnitt förstå hur SAR och SOLAS sjöräddningsinsatser tillämpas. Däri redogörs även den universella principen om en säker plats. Principen är en vägledning i hur långt staters räddningsinsatser ska sträcka sig för att migranterna inte längre ska vara i behov av hjälp. I kapitel 3 kommer de internationella mänskliga rättigheterna att redogöras. Kapitlet redogör även för principen om

¹⁰ Sandgren, s. 51 ff.

¹¹ Martin Ratcovich, *International Law and the Rescue of Refugees at Sea*, Stockholms Universitet, Juridiska Institutionen, 2019.

¹² Seline Trevisanut, *Is there a right to be rescued at sea? A constructive view*, Questions of International Law, 2014.

non-refoulement och hur den fått en starkare ställning inom internationell rätt efter målet om Hirsi Jamaa med flera mot Italien. Kapitel 4 är det avslutande kapitlet som utifrån ett kritiskt förhållningssätt analyserar hur flykten över havet blivit en sista utväg för människans hopp om ett tryggare liv, samtidigt som de blivit motarbetade av kuststater.

2. RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER TILL HAVS

2.1 Statens självbestämmanderätt

Självbestämmanderätt är en folkrättslig princip som ger uttryck för en stats självständighet att få skydda nationella intressen. Rätten innefattar bland annat nationellt rättssystem, politik och ekonomi. Det ger uttryck för statssuveränitet och förbjuder andra staters inblandning. Däremot är en förutsättning för självbestämmanderätt att man upprätthåller de mänskliga rättigheterna som återges inom den internationella rätten.¹³

2.1.1 Exklusiv självbestämmanderätt

För uppsatsen är det relevant att poängtera kuststaters exklusiva självbestämmanderätt som stadgas i FN:s havsrättskonvention (vidare benämnt UNCLOS).¹⁴ Den exklusiva självbestämmanderätten skapar maktbalans mellan kuststaters rättigheter över sina marina områden, parallellt som övriga stater har rätt att navigera sig inom det internationella havsområdet. För att tydliggöra detta finns en uppdelning i UNCLOS i en tvåstegsmetod. Den primära uppdelningen utgörs av kuststater och flaggstater. Därefter fördelas kuststaternas ansvar ytterligare upp genom olika maritima zoner.

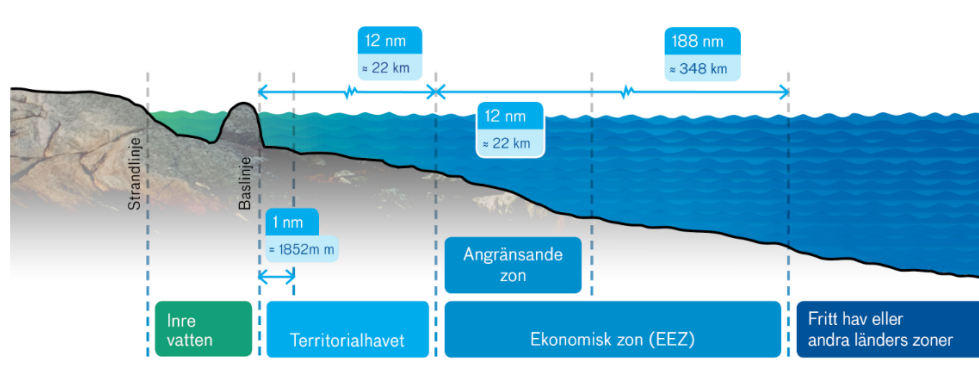
2.2 Maritima zoner

De maritima zonerna utgörs av inre vatten, territorialhav, angränsande zon, exklusiv ekonomisk zon, kontinentalsockeln och slutligen bestämmelser om det fria havet.¹⁵ För att ge läsaren en bättre förståelse till områdena bifogas nedan en ungefärlig bild:

¹³ Förenta Nationernas Stadga, artikel 2.1 och 2.4.

¹⁴ UNCLOS, artikel 55-56.

¹⁵ Ratcovich, *International Law and Rescue of Refugees at Sea*, s. 34.

16

2.2.1 Inre vatten och territorialhavet

Innanför baslinjen finns det inre vattnet som är helt under kuststatens suveräna kontroll. Baslinjen dras längs kusten för att definiera de olika maritima gränserna.¹⁷ Territorialhavet är havsområdet som sträcker sig från baslinjen ut till 12 nautiska mil. Kuststater har inte rätt till full suverän kontroll i territorialhavet, den suveräna kontrollen sträcker sig endast till att kontrollera aktiviteter, exempelvis sjöfart och utvinning av naturresurser.¹⁸ Undantaget för en annan stat att få befinna sig på kuststatens territorialhavet är, om den andra staten, ämnar att endast genomföra en oskadlig genomfart.¹⁹ En oskadlig genomfart är när ett fartyg passerar kuststatens territorialvatten utan att hota statens nationella regelverk. Såvida respekten för kuststatens nationella regelverk och intressen upprätthålls finns ingen rättighet för kuststaten att förhindra en oskadlig genomfart.²⁰

2.2.2 Angränsande zonen och exklusiva ekonomiska zonen

Enligt artikel 33(1)(b) UNCLOS sträcker sig den angränsade zonen 24 nautiska mil från baslinjen där territorialhavet räknas. Likt territorialhavet

¹⁶ Energimyndigheten, *Indelning av vattenområden*, hämtad 2023-05-06.

¹⁷ UNCLOS artikel 8 och artikel 10.

¹⁸ UNCLOS artikel 2 och artikel 3.

¹⁹ UNCLOS artikel 57.

²⁰ UNCLOS, artikel 18.a.1.

har inte kuststaten full suverän kontroll över zonen. Kuststaten kan ta nödvändig kontroll för att förhindra överträdelser av sina nationella lagar och regler, likt territorialhavet. Skillnaden är att den angränsande zonen nödvändiga kontroll måste kopplas till kuststatens territorium.²¹ Denna uppsats utgår således ifrån att kuststaten har större begränsad rättighet över angränsande zonen än territorialvattnet, men utgångspunkt att upprätthålla fria havets gemenskap för flera stater.

Inom den så kallade Exklusiva ekonomiska zonen (EEZ), har kuststater suveränitet gällande egna beslut och kontroll av marina resurser inom 200 nautiska mil från baslinjen.²² Resurserna är inriktade mot ekonomiska aktiviteter som är en följd av naturresurser. Kuststaten har även ansvar att främja miljön inom EEZ och vidta nödvändiga åtgärder för att minska skador på havsmiljön, sedan börjar det fria havet därefter.²³

2.2.3 Det fria havet

Enligt artikel 86 UNCLOS är det fria havet det delarna av havet som inte tillhör en stats jurisdiktion. Det fria havet ska vara tillgängligt för alla stater att utnyttja med utgångspunkt i att ingen stat får göra anspråk eller bereda sin suveränitet över det området.²⁴ Kontroll över fartyg som seglar på det fria havet är uteslutande tillhörande flaggstatens suveränitet. Det innebär att en stat har exklusiv rätt att utöva jurisdiktion över sina egna fartyg.²⁵ Med hänvisning till statens exklusiva jurisdiktion över sina fartyg har andra stater ingen rätt att ingripa eller störa fartyg på det fria havet.

Det finns dock undantag där en stat under vissa omständigheter får utnyttja sin rätt att visitera ett fartyg från ett annat land. Undantagsklausuler är relevanta, utifrån uppsatsens syfte, i situationer där man nyttjar fartyg som ett transportmedel för flyktingar över havet.²⁶

²¹ Ratcovich, *International Law and Rescue of Refugees at Sea*, s. 42.

²² UNCLOS artikel 57.

²³ UNCLOS artikel 56.

²⁴ UNCLOS, artikel 87 och artikel 89.

²⁵ UNCLOS artikel 92.1.

²⁶ UNCLOS artikel 110.

2.2.3.1 Passage med flagglösa fartyg

UNCLOS tillämpas ofta i situationer där migranter försöker ta sig över till ett annat land via havet, i osäkra fartyg. Artikel 19(2)(g) UNCLOS stipulerar att utländskt fartyg ska anses störa kuststatens lugn, ordning och säkerhet om avsikten är att avlämna personer på ett sätt som kommer innebära en inskränkning i kuststatens nationella regelverk. Det innebär att om ett fartyg ämnar att avlämna migranter på ett sätt som bryter mot deras migrationsregler, ska det anses bedriva en skadlig genomfart inom kuststatens suveräna territorialhav.

En kuststat har gentemot skadliga genomfarter viss befogenhet att motverka detta. Det innebär att de har rätt att vidta åtgärder för att förhindra olovlig ankomst av migranter till deras territorium.²⁷

Fartyg som transporteras över Medelhavet som ämnar att avlämna flyktingar och migranter är oftast flagglösa. Att ett skepp är flagglöst innebär att det inte är registrerat under en nationsflagga och därmed betraktas som statslösa.²⁸ Även för statslösa fartyg gäller reglerna i artikel 19(2)(g) UNCLOS, som innebär att även de ska respektera kuststatens suveräna territorialhav och följa dess lagar.

Återigen ges kuststater en rättslig grund att motarbeta olovlig migration, samt vidta åtgärder mot dessa fartyg, så länge det är inom det territoriella havet.

Ovan har konstaterats att migranter och flyktingar oftast transporteras i flagglösa fartyg och i vissa situationer, i det fria havet, har man rätt att visitera dem (avsnitt 2.2.3.1), för att utesluta sådan misstanke. Enligt Ratcovich får också sådant fartyg bland annat undersökas i syfte att eventuellt fastställa fartygets nationalitet med uppvisande av dokumentation. Om misstanke om olaglig transporter av personer kvarstår får man, enligt artikel 110(2) UNCLOS, utvidga rätten att visitera genom en mer djupgående undersökning. Den utvidgade undersökningen

²⁷ UNCLOS artikel 25.1.

²⁸ Ratcovich, *International Law and Rescue of Refugees at Sea*, s.38.

ska dock ske med stor försiktighet med syfte att fortfarande bevara principen om fri passage på det fria havet.

Sammanfattningsvis ligger ansvaret för fartyg på det fria havet under den statsflagg den seglar med. Ansvaret faller under en exklusiv jurisdiktion och garanterar att andra stater inte får ingripa mot dessa fartyg. Undantag är dock att andra stater har rätt att visitera fartygen om det exempelvis finns misstanke om olovliga verksamheter som stadgas i artikel 110(1) UNCLOS. För att ha befogenhet att ingripa på ett djupare sätt än "enkel visitation" krävs någon typ av koppling mellan fartyget och den ingripande staten. Att visitera ett fartyg endast på grund av att det är misstanke om gränsöverskridande migration utgör således inte en tillräcklig grund.

2.3 Sjöräddning

2.3.1 SAR OCH SOLAS

En specialbyrå inom FN är Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) som tillsattes 1948, vars syfte är att fokusera på internationell sjöfart. Mer djupgående ska det avse ansvar för miljöskydd och sjösäkerhet. IMOs mest betydande prestationer för humanitär rätt är framtagningen av 1974 års internationella konvention om säkerheten för människoliv till sjöss (SOLAS)²⁹ och 1979 års internationella sjöräddningskonvention (SAR).³⁰ SAR utgör ett regelverk för att rädda liv och egendom till sjöss. SOLAS regelverk för en global standard för sjösäkerhet, bland annat genom fastställda regler för säkerheten på fartyg. SAR och SOLAS utgör tillsammans en skyddande struktur som bland annat innehåller principer om icke-diskriminering och rätten till liv när man befinner sig i sjönöd.³¹ De internationella regelverken ställer således krav på att assistans ska tillhandahållas till alla berörda i sjönöd, oavsett ursprung, status eller omständigheter. Rätten till liv ska prioriteras och skyddas till största möjliga

²⁹ 1974 års internationella konvention om säkerhet för människoliv till sjöss, antogs 1974. Trädde i kraft 1980.

³⁰ 1979 års sjöräddningskonvention, antogs 1979. Trädde ikraft 1985.

³¹ Ratcovich, *International Law and the Rescue of Refugees at Sea*, s. 66.

mån. SAR och SOLAS, som tillsammans utgör ett komplementerande skydds nät, garanterar således att de viktiga principerna upprätthålls.

Sammanfattningsvis skapar UNCLOS en grundläggande struktur för regelverket i havsrätt, medan SAR och SOLAS kompletterar med fler detaljerade bestämmelser. Konventionerna införlivar detaljerade humanitära principer om icke-diskriminering, rätten till liv och förbud mot refolement (närmare i avsnitt 3.2).

2.3.1.1 SAR-konventionen

Den internationella sjöräddningslagens tyngsta fördrag är SAR-konventionen. Den senaste ändringen i konventionen antogs år 2004 och trädde i kraft 2006. Ändringarna som gjordes är relevanta för uppsatsens syfte där tre huvudsakliga områden berörs:

- avstigning för räddade personer till sjöss ska ske på en säker plats,
- att räddningscentralerna ska inleda processen med att identifiera de mest lämpliga platserna för att landstiga personer som befinner sig i nöd, och
- definitionen av personer i nöd.³²

Förändringarna har i stor utsträckning fokus på migranternas rätt till en säker plats och att staterna har en skyldighet att rädda dem i sjönöd. Det innebär att man i första steg ska tillsätta en insats som hämtar migranter ute i sjöss, när de befinner sig i nöd och tillgodose med förnödenheter och en säker plats (avsnitt 2.3.2). Steg två i processen siktar mot att främja en säker avstigning, men även särskilt fokus på att underlätta för kaptenen. Det ska ske genom assistering, samarbete och insatser från alla inblandade parter för att minimera ännu mer risker i en redan utsatt situation. Om kaptenens räddning inte är kopplat till en planerad insats ska staterna minimera störningen i kaptenens ursprungliga rutt. Ansvaret ligger främst hos den stat som styr sök- och räddningsregionen.³³

³² International Maritime Organization, *Adoption of Amendments to the International Convention on Maritime Search and Rescue*, 2004.

³³ Ratcovich, *International Law and Rescue of Refugees at Sea*, s.71.

2.3.1.2 SOLAS-konventionen

Gällande sjövärdighet är SOLAS-konventionen den tyngsta juridiska källan. Dess ändamål är att upprätthålla och definiera standarder för skeppskonstruktion. Den aktuella versionen antogs år 1974 där det viktigaste införandet kom att handla om metoden "tyst acceptans". Det har till syfte att förenkla processen för framtida förändringar. Istället för ett explicit godkännande från medlemsstaterna ska ändringarna träda i kraft på ett förutsatt datum. Om medlemsstaterna har invändningar på ett genomförande ska invändningen inkomma innan det utsatta datumet.³⁴ Viktigt att belysa med SOLAS-konventionen, med utgångspunkt i uppsatsens syfte, är att det endast är de avsnitten i SOLAS som berör sjöräddning som utgör en del av internationell sjöräddningslagstiftning. Bestämmelserna ska tillgodose tydliga skyldigheter och tillvägagångssätt som ska efterföljas vid nödsituationer.

I och med ändringarna 2004 i SAR-konventionen har även en speglade bestämmelse inkluderats i SOLAS-konventionen. Exempel på gemensam nämnare är att dess tolkning mot diskriminering är likvärdig. Det stadgas uttryckligen att personer som behöver hjälp ska räddas, oavsett status, nationalitet eller omständighet.³⁵

2.3.2 En säker plats

Det framkommer i SAR-konventionen att den stat som är ansvarig för sök- och räddningsregionen även bär ansvaret för att migranter på sjöss räddas och transporteras till en säker plats, tillsammans med ansvariga på fartyget.³⁶ En säker plats är den geografiska platsen där migranter som räddats till sjöss ska skyddas. Det innebär att hänsyn måste tas till varje omständighet i särskilt fall, exempelvis: medicinsk behov eller förhållandena på båten.³⁷ Mot bakgrund till detta anses en säker plats vara där räddningsoperationer kan avslutas och migranternas grundläggande mänskliga behov kan

³⁴ SOLAS- konventionen artikel 8.

³⁵ Ratcovich, *International Law and the Rescue of Refugees at Sea*, s. 66.

³⁶ SAR, annex, 3.1.9.

³⁷ Martin Ratcovich, *The Concept of "Place of Safety": Yet Another Self-Contained Maritime Rule or a Sustainable Solution to the Ever-Controversial Question of Where to Disembark Migrants Rescued at Sea*, s. 42.

tillgodoses.³⁸ En avstigning som innebär att rätten till liv, förbud mot diskriminering och rätten till familjeenhet kränks kan således aldrig anses utgöra en säker plats.³⁹

Med ovan konstaterat kan inte heller ett fartyg som räddar migranter automatiskt anses vara en säker plats, där tanken är att de inte längre befinner sig i ett akut nödläge. Det är sällan fartygen är helt utrustade på ett fullt kompletterande och säkert sätt för att tillgodose alla. Det kan exempelvis bero på att kaptenen aldrig riktigt vet vad som väntar förrän de nått fram till migranterna. Enligt riktlinjerna kan det dock ses som tillfälliga säkra platser, tills ett säkrare alternativ än fartygen aktualiseras. Fartygen som är delaktiga i räddningsoperationer till sjöss ska således beaktas som en säker plats tills de kan stiga i land.⁴⁰

UNCLOS tolkning av säker plats är den geografiskt närmaste hamnen. Dock har utrymme lämnats för att det inte nödvändigtvis är en säker plats. Man ska beakta alla ovan redovisade omständigheter innan en avstigning görs på en säker plats.⁴¹

2.3.2.1 Stater som inte tillgodoser en säker plats

Ovan har staters olika skyldigheter redovisats för att rädda migranter som befinner sig i nöd ute till sjöss. Trots detta har många stater ansett att en gränsöverskridande migration är likställd med inskränkning i statens territoriella suveränitet. Stater har uttryckt oro att en acceptans av migranterna kan öka belastningen på egna resurser och locka fler till att nyttja havet som en illegal transport.⁴² Detta sker trots att det primära ansvaret, enligt SAR, åläggs den stat som är ansvarig för sök- och räddningsregionen.

Bevis som är sammanställda av icke-statliga organisationer har visat att myndigheter och kaptener har undvikit att vidta sina skyldigheter om assistans för att rädda individer som befinner sig i en nödsituation på havet.

³⁸ IMO, Doc MSC 78/26/Add.2 annex 34, annex para 6.12.

³⁹ Ratcovich, *Place of Safety*, s. 42.

⁴⁰ IMO, *Guidelines on the Treatment of Persons Rescued At Sea*, p. 6.13-4.

⁴¹ UNHCR, *Report on the Meeting of the Working Groups of Government Representatives on the Question of Rescue of Asylum-Seekers at Sea held in Geneva, 5-7/7-1982*.

⁴² European Union Committee of the House of Lords, Frontex: the EU external borders agency, p.113, 2007.

Bevisen har dessutom inkluderat rapporter där nödställda båten pressats till en annan stats sök- och räddningsområde.⁴³ Detta ger således upphov till att staterna har befogenhet att neka landsättning, men även att sätta upp villkor gentemot andra stater. Villkoren kan inkludera krav på ekonomisk fördelning för de kostnader en migration medför och omedelbar vidare förflyttning till ett säkert tredje land.⁴⁴ Även om UNHCR stödjer sådana villkor som innebär mer fördelning och inkludering från andra stater har de ställt sig emot att sända vidare migranter till ett tredjeland. Motsättningen till ett har sitt syfte i att det strider mot principen om non-refoulement (avsnitt 3.2).⁴⁵

⁴³ European Council on Refugees and Exiles (ECRE), *“Access to Europe: What price does a refugee pay to reach Europe - Case Studies”*, 2009.

⁴⁴ Goodwill-Gill and McAdam, *The Refugee in International Law*, s. 158.

⁴⁵ UNHCR, *Rescue at-Sea: Specific Aspects Relating to the Protection of Asylum-Seekers and Refugees*, 25-26 march 2002.

3. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Det finns en rad internationella skyddsnet när personer som räddats till havs inte längre kan återvända till sina hemländer. De ska träda i kraft när människornas grundläggande mänskliga rättigheter inte kan tillgodoses av hemlandet.

3.1 FN och EKMR - Rätten till liv

Artikel 1 i FN:s flyktingkonvention definierar begreppet flykting som någon som tvingats fly sitt land på grund av välgrundad fruktan för förföljelse. Exempelvis på grund av religion, ras, politisk uppfattning eller tillhörighet till en samhällsgrupp. Flyktingstatus är inte ett formellt krav för att en person ska erkännas som flykting, man ska snarare se till omständigheterna personen i fråga stått inför eller väntas stå inför som gör den till flykting. Det innebär att migranter som inte fått flyktingstatus fortfarande ska omfattas av skyddet. Flyktingstatus ska alltså ses som en bekräftelse på att personens situation uppfyller definitionen.⁴⁶ Det långtgående skyddet är till fördel för personer på havet; trots att de inte hunnit nå fram till ett land och fått en bekräftad flyktingstatus ska de ändå beaktas som flyktingar med rätt till internationellt skydd. Skyddet sträcker sig tills de inte längre anses vara i behov av det internationella flyktingskyddet.⁴⁷

Enligt artikel 3 FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och artikel 2 EKMR har var och en rätt till liv. Konventionerna utgör, bland många andra internationella konventioner, en av de viktigaste principerna när det rör rätten till liv. Europadomstolen har fördjupat tolkningen om när en stat anses ha inskränkt rätten till liv. I situationer där en stat anklagas för att överträtt rättigheten krävs ett bevis där staten var medveten om eller borde insett att det förelåg en risk att personens liv hotades.⁴⁸ Att bistå personer i sjönöd utgör således en positiv förpliktelse för staters skyldighet med hänvisning till rätten till liv.

⁴⁶ Förenta nationernas flyktingkommissarie, *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning*, del. 1 kapitel 1 p. 28.

⁴⁷ UNHCR, *Convention and Protocol relating to the status of refugees*, article 1.c.

⁴⁸ Dom 11 januari 2011 Application No. 47304/07, *Berü mot Turkiet*, p. 47.

3.1.1 Rätten till liv i sjönöd

Seline Trevisanut, som är professor inom internationell rätt och hållbarhet, förklarar att grundläggande principen att bistå personer i sjönöd är djupt förankrade i den universella rätten till liv (avsnitt 3.1). Om en stat får kännedom att rättigheten hotas inom sin jurisdiktion, har de ansvaret att ingripa. Skyldigheten är inskriven i diverse internationella avtal, inklusive SAR-konventionen, EKMR och FN:s stadga. Trevisanut lyfter även skyldigheten för en stat att ingripa direkt eller indirekt i räddningsoperationer. Om en person befinner sig i sjönöd inom en stats SAR-region bär de således ett positivt ansvar att tillhandahålla hjälp.⁴⁹

Enligt Martin Ratcovich, som är doktor i folkrätt, har kuststater en dubbel skyldighet när det gäller sjöräddning. För det första åläggs kuststaten en juridisk skyldighet enligt internationell sjörättslagstiftning att upprätthålla en effektiv organisation för sök- och räddningsoperationer. Det innebär att kuststaten ska ha tillräckliga resurser för att kunna hantera nödsituationer korrekt. För det andra menar Ratcovich att om en kuststat misslyckas med sök- och räddningsoperationer har de brutit mot både sjörättslagstiftning och mänskliga rättigheter. Mer specifikt skulle det innebära en inskränkning mot rätten till liv, som återigen är en konstaterad grundläggande mänsklig rättighet.⁵⁰

Sammanfattningsvis, när Ratcovich kopplar ihop sjörättsliga och mänskliga rättigheter, förmedlar han att lagar som reglerar sjörätten inte endast utgör tekniska och operativa aspekter, men även mänskliga rättigheter. Det är av vikt att belysa detta då det medför ett bredare perspektiv på vad sjörätt är och vilka skyldigheter som åläggs en stat när personer befinner sig i sjönöd.

3.2 Non-refoulement

I artikel 33(1) FN:s flyktingkonvention stadgas den huvudsakliga principen om non-refoulement:

⁴⁹ Trevisanut, *Is there a right to be rescued at sea? A constructive view*, s. 8 ff.

⁵⁰ Ratcovich, *International Law and the Rescue of Refugees at Sea*, s. 156.

“Ingen avtalsslutande stat får utvisa eller återsända (“refouler”) en flykting på något sätt som helst till gränserna för territorier där hans liv eller frihet skulle hotas på grund av ras, religion, nationalitet, medlemskap i en viss social grupp eller politiska åsikter.”⁵¹

Således är en stat begränsad från att skicka tillbaka flyktingar till det land de flydde ifrån. Det utgör en grundläggande princip inom internationell rätt och omfattas även av artikel 3 i EKMR.⁵² Principen är särskilt relevant för uppsatsen då det är en stärkande rättighet för flyktingar att söka skydd i en närliggande hamn när de befinner sig i sjönöd.⁵³ Kuststaterna har i en sådan situation skyldighet att ta emot personer som flyr över havet.

Principen om non-refoulement är däremot inte absolut. Det föreligger undantag om avstigningen skulle innebära ett hot mot statens säkerhet enligt artikel 33(2), men det kräver en snäv tolkning. Ett nekande av flyktingar för avstigning utgör således inte alltid en kränkning av non-refoulement. Om en stat aktivt skickar tillbaka personer till ett område där deras säkerhet och frihet hotas är det en överträdelse av principen, men att vägra tillåta en avstigning är i sig inte en överträdelse, även om det moraliskt sätt kan likställas.⁵⁴ Det är med hänsyn till detta viktigt att en stat alltid överväger en persons status. Om personen uppfyller kriterierna för flyktingstatus kan de ändå (trots ovan anförda) få skydd av en stat. Det innebär att ett nekande för avstigning alltid ska ha beaktat varje omständighet när det kommer till personen i fråga. Den kritiska punkten ligger således i när och var principen om non-refoulement ska tillämpas.⁵⁵

Det finns rättsfall där principen om non-refoulement har spelat en avgörande roll, bland annat i det uppmärksammade målet *Hirsi Jamaa och andra mot Italien* från 2012.

⁵¹Flyktingkonventionen, artikel 33.1.

⁵²EKMR artikel 3.

⁵³UNCLOS artikel 18.

⁵⁴Richard Barnes, *Refugee Law at Sea*, Cambridge University Press on behalf of the British Institute of International and Comparative Law, 2022, s. 64.

⁵⁵Barnes, *Refugee Law at Sea*, s. 66.

3.2.1 Hirsi Jamaa med flera mot Italien

Under våren 2009 flydde eritreanska och somaliska flyktingar över medelhavet med båt i syfte att ta sig till Italien. Cirka 35 sjömil söder om italienska ön Lampedusa (internationellt vatten) transporterades dem över till italienska militärbåtar, som överlämnade dem till Libyska myndigheter. Personerna blev dock tillbakaskickade av italienska myndigheter till Libyen och riskerade att utsättas för kränkningar av deras mänskliga rättigheter. Anledningen till italienska myndigheters agerande var att upprätthålla ett bilateralt avtal med Libyen, där staterna tillsammans skulle motverka illegal invandring. År 2012 kom domen från Europeiska domstolen där det fastslogs att Italien på grund av överlämnandet brutit mot mänskliga rättigheter. Detta med hänsyn till artikel 3 EKMR genom att inte beakta principen om non-refoulement. Artikel 3 EKMR lyder:

“Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.”⁵⁶

Vidare fastslog Europadomstolen att återvisningen dessutom utgjorde en kollektiv utvisning som strider mot EKMR protokoll nummer 4, artikel 4. Italien och Libyens bilaterala avtal framtog således inte Italiens ansvar att utreda varje enskilt fall för att säkerställa deras enskilda mänskliga rättigheter.⁵⁷

Enligt Italien skulle målet avvisas då operationen skedde på internationellt vatten och menade att den var utanför deras jurisdiktion.⁵⁸

Italien var alltså skyldig att se till att flyktingarnas enskilda rättigheter och friheter enligt EKMR artikel 1 inte inskränktes. Domstolen fastslog att Italiens ansvar hade stärkts i och med militärbåten seglade under italiensk flagga. Att dem återtransporterades under italiensk flagga innebär att migranterna både i praktiken och enligt lagen (de jure och de facto) var under Italiens suveräna rätt när dem utövade en effektiv kontroll.⁵⁹ En effektiv kontroll över en situation, under statens flagga utanför sitt territorium,

⁵⁶ EKMR artikel 3.

⁵⁷ Hirsi Jamaa med flera mot Italien, p. 123-129.

⁵⁸ Hirsi Jamaa med flera mot Italien, p. 92-98.

⁵⁹ Hirsi Jamaa med flera mot Italien, p.73-77.

innebär att staten har exklusiv jurisdiktion över situationen.⁶⁰ Med bakgrund till detta fastslog Europadomstolen att Italien faktiskt hade ansvar över flyktingarna och kunde därför inte undgå ansvar på dessa grunder.⁶¹

3.2.1.2 Push back-metoden

Ovan har konstaterats att Europadomstolen fastslagit att den typ av bilaterala avtal där utgångspunkten att skicka tillbaka migranter, utan en noggrann säkerhetskontroll, strider mot principen om non-refoulement (avsnitt 3.2.1). Relevant för uppsatsen är därför att fördjupa förståelsen av begreppet push back; det är de åtgärder som vidtas för att hindra migranternas åtkomst till en stats territorium.⁶² Personerna stöts bort av statens organiserade åtgärder som utför operationen vid gränsen eller havet. De operationer där migranterna skickas tillbaka till havet är ett resultat av att de indirekt tvingas tillbaka till den plats där deras mänskliga rättigheter kränks. Push back-metoden kan av den anledningen anses likställas med förbudet mot refoulement.⁶³

3.2.1.3 Pull back-metoden

Push back-metoden i Hirsi Jamaa mot Italien utfördes framgångsrikt, i Italien och Libyens mening. Medan Push back-metoden skedde från italienska sidan ska även pull back-metoden, som aktualiseras i Libyens fall, uppmärksammas. Pull back handlar om att hindra personer att lämna sitt ursprungsland⁶⁴, vilket kan inskränka i flera internationellt erkända rättskällor. I protokoll fyra till EKMR, artikel 2(2) stadgas:

“Var och en är fri att lämna varje land, inbegripet sitt eget.”⁶⁵

Däremot finns undantag i samma protokoll artikel 2(3) där en stat har rätt att kringgå rätten för en person att fritt kunna lämna ett land. Förutsättningen att det ska vara möjligt att kunna inskränka i denna rätt är om det är lagligt tillåtet och anses vara nödvändigt för upprätthållandet för ett demokratiskt

⁶⁰ UNCLOS artikel 92.

⁶¹ Hirsi Jamaa med flera mot Italien, p. 81.

⁶² Human Rights Watch, “*Like We Were Just Animals*” Push Backs of people seeking protection from Croatia to Bosnia and Herzegovina, 2023-05-03.

⁶³ Goodwin-Gill och McAdam, *The Refugee in International Law*, s. 275.

⁶⁴ Lena Riemer, *From push-backs to pull -backs: The EU's new deterrence strategy faces legal challenge*, Forced Migrations Studies Blog, 2018-06-16.

⁶⁵ EKMR artikel 2.2.

samhälle. Varje begränsning som vidtas ska vara proportionerlig och anses nödvändig för upprätthållandet av nationell säkerhet. Begränsningarna kan bland annat handla om brottsförebyggande åtgärder, skyddet av hälsa eller andras rättigheter och friheter.⁶⁶

Sammanfattningsvis kan bilaterala avtal där stater samarbetar för att hindra personer att lämna sitt land utgöra en inskränkning i både non-refoulement och rätten att lämna ett land. Det är av den anledningen viktigt att undersöka de omständigheter flyktingarna står inför när de flyr över havet.

⁶⁶ Elspeth Guld and Vladislava Stoyanova, *The human right to leave any country, A Right to be Delivered*, s. 381.

4. ANALYS OCH SLUTSATS

4.1 Analys och slutsats

Syftet med denna uppsats var att undersöka vilka skyldigheter stater har gentemot migranter och flyktingar som riskerar livet på flykt över havet. Parallellt med undersökningen har således stater territoriella rättigheter beaktats. Analysen kommer därmed att eftersöka de omständigheter som bidragit till det höga antalet döda migranter som mist livet i hopp om att nå Europa (avsnitt 1.1).

I avsnitt 2.3.2.1 redogörs för stater som inte tillgodoser en säker plats. Stater som valt att prioritera sin statsuveränitet och begränsat sin hantering av migranter på havet har varit en bidragande faktor till osäkerheten. Det har skett genom bland annat push back och pull back-metoderna, som hindrat migranter att söka skydd enligt den internationella rätten. Metoderna har inneburit en kränkning av de grundläggande mänskliga rättigheterna samt mot den centrala principen om non-refoulement. Det bör dock betonas att uppsatsen fastställt att en säker plats inte nödvändigtvis innebär att en stat måste tillgodose migranterna en avstigning på sitt eget territorium. Att det lämnats ett sådant tolkningsutrymme i vad som anses utgöra en säker plats medför en komplex situation. I och med att en säker plats är avgörande för att kunna slutföra en räddningsoperation och räddande fartyg endast är en tillfällig säker plats kan det skapa en förvirring hos kaptenen om var avstigning bör ske. Att en kuststat inte tillåter avstigning på sin hamn samtidigt som det kan råda dåliga förhållanden på fartygen, utgör en inskränkning i artikel 3 EKMR. Vidare innebär det kränkning av artikel 5(1) EKMR om rätten till frihet och personlig säkerhet då möjligheten att söka hjälp utesluts. Stater som avvisar migranter har därmed misslyckats med den rättsliga normen att skydda dem i nöd, trots att det finns skyldigheter.

Om staternas skyldigheter pressas med en snävare tolkning kan det minimera risken att förbjuda avstigning till sina hamnar. Denna situation uppstår tydligt när man inte ålägger en stat skyldighet att rädda människorna inom deras jurisdiktion. Det möjliggörs även om SAR-konventionen,

flyktingkonventionen, EKMR och UNCLOS ses i ljuset av grundläggande mänskliga rättigheter och stater inte letar efter luckor i tolkningarna. Dessutom lyckas stater som inte främjar en säker avstigning för migranter, men samtidigt ber om hjälp från andra stater (2.3.2.1) också undkomma ett direkt ansvar genom att skapa en gråzon om vem ansvaret ligger hos. Återigen blir resultatet att stater kringgår ansvar genom att lokalisera luckor i rättssystemet.

Sedan 2004 års ändringar i SAR har skyldigheten gentemot migranter och flyktingar för avstigning fått större uppmärksamhet (avsnitt 2.3.1.1). Trots detta åläggs stater, återigen, inget specifikt krav som uttrycker skyldigheten att motta migranter i nöd. Konventionerna och ändringarna föreskrivet istället att alla stater har ansvaret att hjälpa dem i nöd, bistå med en säker plats och avstigning. Att en enskild stat inte förpliktas att tillgodose sitt eget territorium kan utgöra ett försök till att främja samarbete mellan fler kuststater. Ett samarbete kan på lång sikt utgöra en säkrare avstigning, men då stater värnar om sitt territorium och inte vill locka till sig illegala gränsövergångar finns risken att sådana överenskommelser får begränsad tillämpning. Gällande UNCLOS betraktar konventionen statsuveränitet i stor utsträckning. Det kan således utgå ifrån att UNCLOS är det regelverk som utgör en bättre kommunikation mellan staterna och gör en tydlig fördelning av de maritima zonerna. Det har av den anledningen varit svårt att tolka UNCLOS i sökandet efter ett svar till frågeställningarna.

För att med en starkare kraft få stater att upprätthålla sina skyldigheter kan fler rättspraxis från Europadomstolen hjälpa, vilket bevisats i bland annat *Hirsi Jamaa mot Italien* (avsnitt 3.2.1). *Hirsi Jamaa mot Italien* är ett viktigt rättsfall som stärker principen om non-refoulement genom att medföra positiva skyldigheter för staterna. Som ovan konstaterats har stater skyldighet att identifiera personer, göra en riskbedömning som eventuellt kan inskränka EKMR artikel 3 samt kontrollera att återsändningen inte sker till ett land som inte upprätthåller sina internationella skyldigheter.

För att konkretisera huruvida staters territoriella suveränitet är tillräcklig för att bestämma över illegal migration till sjöss, är slutsatsen: nej, författaren landar i slutsatsen i att så är inte fallet. Staternas sätt att begränsa den typen

av migration har snarare skett på grund av tolkningsutrymmet inom internationell rätt. För att besvara frågeställningen om migranternas internationella skydd är tillräckligt anser författaren att den behöver förstärkas för att tydligt rikta sig mot dem i sjönöd. Att de internationella regelverken utvidgas med tilläggsprotokoll och rättspraxis är ett steg närmre främjandet av mänskliga rättigheter. Det tar dock tid att fastställa nya protokoll och domar, men människans flykt över havet fortsätter.

4.2 Avslutande reflektioner

Det kan med ovanstående slutsats konstateras att en internationell konvention som specifikt avhandlar flykten till sjöss är nödvändig. Den bör innehålla tydliga riktlinjer om vilken stat som ansvarar för exempelvis en räddningsoperation och vilken som ska tillgodose sin hamn för en säker plats. På det sättet fördelas ansvaret mellan staterna och kan leda till ett bättre samarbete. Med respekt för den territoriella suveräniteten och med hänsyn till att vissa kuststater inte klarar av mängden migration på egna resurser, krävs ett bättre samspel mellan de europeiska medlemsstaterna.

De osäkra skeppen migranterna transporteras i gör att de aldrig vet om de kommer att nå till fastlandet eller inte. Skepp sjunker inte på grund av vattnet som är runtom, skepp sjunker på grund av vattnet som tränger sig igenom. Att människor tvingas fly på grund av fruktan och dessutom riskerar livet på vägen till en säkrare plats, utgör ett universellt misslyckande i upprätthållandet av ett globalt skydd för de mänskliga rättigheterna.

“No one puts their children in a boat unless the water is safer than the land” - Warsan Shire

5.KÄLLFÖRTECKNING

Internationella regelverk

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, antogs 1960. Trädde ikraft 1953.

Förenta Nationernas Stadga, antogs 1946. Trädde ikraft 1945.

Förenta Nationernas Havsrättskonvention, antogs 1982. Trädde ikraft 1994.

Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning, antogs 1951. Trädde ikraft 1954.

Protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, 1967.

Stadgan för den Internationella domstolen, 1945.

1974 års internationella konvention om säkerheten för människoliv till sjöss, antogs 1974. Trädde ikraft 1980.

1979 års sjöräddningskonvention, antogs 1979. Trädde ikraft 1985.

Litteratur

Barnes Richard, *Refugee Law at Sea*, No.1, 2004, Cambridge University Press.

Förenta Nationernas Flyktingkommissarie, *Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning*, 1996, Norstedts Juridik AB.

Goodwin-Gill, Guy. S, *The refugee in international law*, Upplaga 2, 1996, Clarendon Press.

Goodwin-Gill, Guy. S, *The refugee in international law*, Upplaga 3, 2007. Oxford University Press.

Kleineman, Jan, *Rättsdogmatisk metod i: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro, Juridisk metodlära*, Upplaga 2, 2018, Studentlitteratur.

Ratcovich, Martin, *International Law and the Rescue of Refugees at Sea*, 2019, Stockholms Universitet, Juridiska Institutionen.

Ratcovich, Martin, *The Concept of "Place of Safety": Yet Another Self-Contained Maritime Rule or a Sustainable Solution to the Ever-Controversial Question of Where to Disembark Migrants Rescued at Sea?*, 2015, Stockholms Universitet, Juridiska Institutionen.

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: Ämne, material, metod, argumentation och språk*, Upplaga 5, 2021, Norstedts Juridik AB.

Trevisanut, Seline, *Is there a right to be rescued at sea? A constructive view, Questions of International Law, No.1*, 2014, Editoriale Sventifica.

UNHCR, *Report on the Meeting of the Working Groups of Government Representatives in the Question of Rescue of Asylum-Seekers at Sea held in Geneva, 5-7/7-1982*.

Dokument tillhörande de internationella regelverken

European Council on Refugees and Exiles, *What Price Does a Refugee Pay to Reach Europe?* 2009.

European Union Committee of the House of Lords, *Frontex: the EU external border agency*, 2007.

IMO, *Adoption of Amendments to the International Convention on Maritime Search and Rescue*, 2004.

UNHCR, *Rescue a-at-Sea: Specific Aspects Relating to the Protection of Asylum-Seekers and Refugees*, 2002.

UNHCR, *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*, 2002.

Praxis

Hirsi Jamaa and Others v. Italy, Nr. 27765/09, 23 februari 2012.

Övrigt

Energimyndigheten, *Vindkraft i svenskt vatten*, 2022-10-27, tillgängligt på <https://www.energimyndigheten.se/fornybart/vindkraft/vindlov/planering-och-tillstand/svenskt-vatten/> (besökt 2023-05-06).

Frontex, *Fran Quarter 4 2015*, 2016-03-10, tillgängligt på https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN_Q4_2015.pdf (besökt 2023-04-20).

IOM, *Missing migrant project "Migration within the mediterranean"*, tillgängligt på https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean?region_incident=All&route=All&year%5B%5D=11681&month=All&incident_date%5Bmin%5D=&incident_date%5Bmax%5D=> (besökt 2023-05-12).

Human Rights Watch, *"Like We Were Just Animals" Pushbacks of People Seeking Protection from Croatia to Bosnia and Herzegovina*, 2023-05-03, tillgängligt på <https://www.hrw.org/report/2023/05/03/we-were-just-animals/pushbacks-people-seeking-protection-croatia-bosnia-and> (besökt 2023-05-10).

Riemer, Lena, *From push-back to pull-backs: The EU's new deterrence strategy faces legal challenges*, Forced Migrations Studies Blog, 2023-06-16, tillgängligt på <https://fluchtforschung.net/blogbeitraege/from-push-backs-to-pull-backs-the-eus-new-deterrence-strategy-faces-legal-challenge/> (besökt 2023-04-17).